

DİVAN EDEBİYATININ ÖZELLİKLERİ VE NAZIM BİÇİMLERİ

<http://edebiyatokulu.com/>

DİVAN EDEBİYATININ GENEL ÖZELLİKLERİ

1. Nazım birimi genellikle beyittir ve cümle beyitte tamamlanır. Beyit, cümleye egemendir.
2. Nazım ölçüsü “**aruz**”dur.
3. Dili Arapça, Farsça, Türkçe karışımı olan Osmanlıca’dır.
4. Şiirlerde tam ve zengin uyak kullanılmıştır.
5. Şiirlerin konuyu içeren başlıkları olmadığı için nazım biçimlerine göre adlandırılmışlardır.
6. Klişe bir edebiyattır. Duygu ve düşünceler değişmez sözlerle (**Mazmun**) anlatılır.
7. Anlatılan şey değil, anlatış biçimi ön plandadır.
8. **Soyut** bir edebiyattır. İnsan ve doğa gerçekte olduğundan farklı ele alınmıştır.
9. Aydın zümrenin edebiyatıdır. Medrese kültürü hâkimdir. Genellikle saraya ve çevresine seslenir.
10. Sanatlara bolca yer verilmiş, sanat yapmak amaç durumuna gelmiştir.
11. Ulusal bir edebiyat olmayıp dinin etkisiyle şekillenmiştir. Arap ve İran edebiyatının etkisi çok fazladır.
12. Şiirde daha çok aşk, sevgili, içki, din ve kadercilik gibi konular işlenmiştir.
13. Nazım ön planda tutulmuş, nesre pek az yer verilmiştir.
14. Nesir alanında **tezkiyeler** (edebiyat tarihi görevini gören biyografik eser), münşeatlar (mektuplar), tarihler, dini metinler ve nasihatnamelere de rastlanmaktadır. Bunlarda da sanat yapma amacı ön plandadır.
15. 13.yüzyılda gelişmeye başlamış 16. ve 17. yüzyıllarda en olgun dönemini yaşamış, 19.yüzyılın sonlarına kadar sürmüştür.
16. Kafiye göz içindir anlayışı vardır ve sanat toplum içindir anlayışı hâkimdir.
17. Bu edebiyata ayrıca Avam edebiyatı, Yüksek Zümre edebiyatı, Saray edebiyatı, Eski Türk edebiyatı da denilmektedir.
18. Sanatçılar konuları bulmak için: Kuran ayetleri, hadis, tefsir, fıkıh, kelam gibi dini bilimler; İslam tarihi, tasavvuf, İran mitolojisi, peygamber ve evliya hikâyeleri, kimya, simya, tıp, astronomi, musiki gibi bilimlerden yararlanır.
19. Nesirden (düzyazı) çok **nazım** (şiir) önem kazanmış, nesir ihmal edilmiş.

Mazmun: Divan edebiyatındaki kalıplaşmış sözlerdir. Bu sözler bütün şairler için aynı şeyi ifade eder.
Gül; sevgili - Bülbül; aşık - Kirpik; ok - Gamze; bakış vb...

DİVAN EDEBİYATI NAZIM BİÇİMLERİ

GAZEL NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- Özellikle aşk, güzellik ve içki konusunda yazılmış belirli biçimdeki şiirlere denir.
- Beyit sayısı genellikle 5-15 arasında değişir. Uyak düzeni aa – ba – ca... şeklindedir.
- Gazelin ilk beyti mutlaka kendi arasında uyaklı olur. Bu ilk beyte “matla”, son beyte ise “makta” adı verilir.
- Bir gazelin en güzel beytine “beyt-ül gazel”, şairin mahlasının bulunduğu beyte de “mahlas beyti” denir.
- Beyitleri arasında anlam birliği bulunan gazele “yek-ahenk”, aynı güç ve güzellikte beyitlerden oluşan gazele de “yek-avaz” gazel adı verilir.
- (UNUTMA) Bir gazelin ilk beyti(matla) sorulursa; kafiye düzenine bakılacak ve kafiye düzeni (aa) olacak.
- (UNUTMA) Bir gazelin son beyti(makta) ise; şairin mahlasının (ismi) geçtiği beyit seçilecek.
- NOT: Gazelin konu bakımından Halk edebiyatındaki karşılığına Koşma denir.
- Fuzuli, Baki, Naili ve Nedim en önemli temsilcileridir.

Makta=Nokta=Son Beyit

- **UNUTMA:** Gazelde dizelerin asıl uyaklarından başka ortalarında da uyaklar görülür. Bir beyitten bir dördlük oluşturulabilir. Bu tür gazellere **musammat gazel** denir.

Fuzuli rind u şeydadır, hemişe halka rüsvadır
Sorun kim bu ne sevdadır, bu sevdadan usanmaz mı?

Fuzuli rind u şeydadır	a
Hemiş halka rüsvadır	a
Sorun kim bu ne sevdadır	a
Bu sevdadan usanmaz mı?	b

Konularına Göre Gazeller

Aşkı işleyenler "**âşıkane gazel**"

Dünyanın faniliğini işleyenler "**rindane gazel**"

Hayat dersi verenlere "**hikemi gazel**"

Çapkınlığı anlatanlara "**şuhane gazel**" denir.

Baki, Nedim, Fuzuli önemlidir. Gazel Araplardan alınan bir türdür.

KASİDE NAZİM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- ✓ Din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla belirli kurallar içinde yazılan uzun şiirlerdir.
- ✓ En az 33, en çok 99 beyitten oluşur. Bazen 15-99 arasında değişen beyitlerden oluşan kasidelerde vardır.
- ✓ Kasidenin en güzel beytine "beyt-ül kaside", şairin mahlasının bulunduğu beyte de "taç-beyit" adı verilir.
- ✓ Nef'i, Baki, Fuzuli, Nedim ünlü kaside şairleridir.
- ✓ Nef'i bu türün ustası olarak kabul edilir.
- ✓ Uyak düzeni gazel ile aynıdır. Uyak düzeni aa – ba – ca... şeklindedir.

Tam bir kasidede sırasıyla şu bölümler bulunur:

- 1. Nesip ya da teşbib:** Konuyla ilgisi olmayan bahar, yaz, kış, bahçe gibi betimlemeler yapılır. Bir konu ya da tema üzerinde durulur.
- 2. Girizgâh: Tek** beyitten oluşan bu bölümde aslı konuya girilir.
- 3. Medhiye:** Allah'ın, Peygamber'in, padişahın ya da devletin önde gelen kişilerin övüldüğü bölümdür.
- 4. Fahriye:** Şairin kendisini övdüğü bölümdür. En ünlü fahriyeyi Nef'i yazmıştır.
- 5. Tegazzül:** Kasidedeki ölçüye uygun olarak yazılan ve araya sıkıştırılan gazele denir.
- 6. Dua:** Bu bölümde Allah'a, Peygamber'e, ülke büyüklerine iyi dileklerde bulunulur.
- 7. Taç:** Beyit: Şairin adının ya da mahlasının geçtiği bölümdür.

Kasideler konularına göre şu adları alır:

- ✓ Tevhid: Allah'ın birliği övülür.
En güzel tevhidi **Nabi** yazmıştır.
- ✓ Medhiye: Devletin ileri gelenleri övülür.
En ünlü methiyeyi **Nef'i** yazmıştır.
- ✓ Münacaat: Allah'a yakarmak için yazılır.
- ✓ Naat: Hz. Peygamber, dört halife ya da tarikat büyüklerini övmek için yazılır.
En ünlü naatı **Fuzuli** (Su Kasidesi) yazmıştır.
- ✓ Hicviye: Genellikle devrin yöneticilerini yermek amacıyla yazılır.
En ünlü hicviyeyi **Nef'i** yazmıştır.
- ✓ Mersiye: Önde gelen birinin ölümü üzerine yazılır.
En ünlü mersiyeyi **Baki (Kanuni Mersiyesi)** yazmıştır.
- ✓ Bahariye: Bahar mevsiminin güzelliklerini anlatan kasidelerdir.
- ✓ İydiye: Bayram kasidesi
- ✓ Cülûsiye: Padişahın tahta çıkışını anlatan kasidelerdir.

MESNEVİ NAZİM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- ✓ Savaş, aşk, tarihi olaylar, din ve tasavvuf, ahlaki-öğretici, savaş ve kahramanlık, bir şehri ve şehrin güzelliklerini anlatma, mizah gibi türlü konularda yazılmış şiirlere kaside denir.
- ✓ İran edebiyatından alınmış bir nazım biçimi olup her beyti kendi içinde uyaklıdır. Uyak düzeni (aa / bb / cc) şeklindedir.
- ✓ Divan edebiyatında genellikle aruzun kısa kalıpları kullanılarak yazılan bu şiirler, manzum hikaye türü olarak da adlandırılabilir.
- ✓ Beyit sınırlaması yoktur. Düz uyak (aa – bb – cc – dd ...) şeklinde kafiyeleşir.
- ✓ Didaktik özellikler taşıyan mesnevilerde yer alan olaylarda masal havası ve abartı vardır.
- ✓ HAMSE: Aynı şair tarafından yazılmış beş mesneviye denir.

TÜRK EDEBİYATINDA HAMSE YAZARLARI:

İlk hamse yazarı: Ali Şir Nevai

Taşlıcalı Yahya

Nev'i-zâde Atâi

Fuzuli

Anadolu sahasında yazılmış ilk hamse yazarı: Hamdullah Suphi

- ✓ **En ünlü mesnevi:** Mevlana tarafından yazılan ve 26.518 beyitten oluşan mesnevidir.
- ✓ Türk edebiyatında kaleme alınan **ilk mesnevi** 1069 yılında Yusuf Has Hacip'in yazdığı Kutadgu Bilig'tir.

ÖNEMLİ: Bugünkü roman ve hikâyenin karşılığı olarak Divan edebiyatında mesnevi nazım biçimi kullanılmıştır.

ÖNEMLİ: Mesnevilerde kafiye düzeni aa-bb-cc... Şeklindedir. Kafiye düzeninin bu şekilde olması mesnevilerde yazma kolaylığı sağlamaktadır.

TÜRK EDEBİYATININ EN ÖNEMLİ MESNEVİLERİ:

Yusuf Has Hacip – Kutadgu Bilig

İskendername – Ahmedi

Vesiletü'n Necat (Mevlid) – Süleyman Çelebi

Leyla ile Mecnun – Fuzuli

Hüsrev ü Şirin – Şeyhi

Garipname – Âşık Paşa

Rebab-name – Sultan Veled

Hayriye – Nabi

Hüsn ü Aşk – Şeyh Galip

Harname – Şeyhi

Mantık-ut Tayr – Gülşehri

KIT'A NAZİM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- ❖ Parça, cüz, bölüm anlamına gelen ve ikinci ile dördüncü dizeleri birbiriyle kafiyeli olan iki beyitlik nazım biçimi ne **Kit'a** denir.
- ❖ İki beyitten oluşan bu nazım biçimi Araplardan alınmış bir türdür.
- ❖ 2'den fazla beyitten oluşanlara, en fazla 12 beyit, "Kit'a-i Kebire" denir.
- ❖ Felsefi konular, tasavvuf, şairin dünya görüşü gibi konuların işlendiği Kit'a'nın kafiye düzeni xa/xa şeklindedir.
- ❖ Gazelden farkı Matla beyti yoktur.
- ❖ Şiirlerde mahlas kullanılmaz ve beyitler arasında anlam birliği vardır.
- ❖ Eleştiri, hicviyeler, felsefi ve sosyal düşünceler, kıta biçiminde yazılır.

MÜSTEZAD NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- ✓ Gazelden türetilmiş bir nazım biçimidir. Gazelin bir beyitine eklenen iki kısa dize ile yapılır.
- ✓ Kısa dizelere "ziyade" denir ve kafiyeleşmiş gazel gibidir.
- ✓ Yazılması zor olduğundan fazla örneği yoktur. Kafiye bakımından kısa dizelerin eklenmesiyle aabb şeklini alır.
- ✓ Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati dönemlerinde daha da geliştirilerek serbest müstezad haline getirilmiştir.

MÜSTEZAD ÖRNEĞİ:

Ah eylemeye başladı aya ne bu halet
N'olsun bu hararet (ziyade)
Bilmem yine bir derdi mi var bülbül-icanım
Ol mürğ-i nihanım (ziyade)

BENTLERLE KURULAN NAZIM BİÇİMLERİ (edebiyatokulu.com)

RUBAİ NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- İran edebiyatından alınmıştır.
- Tek dördlükten oluşur.
- Asıl söylenmek istenen son iki dizededir.
- Aşk, şarap, dünya nimetleri, hayatın anlamı, hayat felsefesi, ölüm, rindlik gibi konular işlenir.
- Aruzun özel kalıplarıyla yazılır. Yaklaşık 24 aruz kalıbıyla yazılmışlardır.
- Mahlas kullanılmaz.
- Kafiye düzeni: aaxa'dır. İçerik ve kafiye düzeni bakımından "**Mani**"ye benzer.
- En büyük şairi Ömer Hayyam'dır.
- Türk edebiyatında bu türün en başarılı temsilcisi Yahya Kemal'dir. Bunun yanında Arif Nihat Asya da rubai nazım biçimini kullanmıştır.
- Türk edebiyatında rubai yazmayı meslek haline getiren sanatçı Azmizade Haletî'dir.
- **ÖNEMLİ:** Divan edebiyatı sanatçıları rubai nazım biçimine karşılık olarak Türk edebiyatında tuyuğ nazım biçimini kazandırmışlardır. Tuyuğ ile rubai arasındaki tek fark tuyuğun fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün kalıbıyla yazılmasıdır. __ . __ / __ . __ / __ . __

TUYUĞ NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- Türklerin kullandığı ve Divan edebiyatına kazandırdığı bir nazım türüdür.
- Tek dördlükten oluşur.
- Halk edebiyatındaki maniye benzer.
- Kafiye düzeni: aaxa'dır
- Mahlas ve konu sınırlaması yoktur.
- Cinsalara yer verilir. Azeri ve Çağatay edebiyatında gelişmiştir.
- Edebiyatımızda en çok tuyuğ yazmış şair Kadı Burhanettin'dir.
- En büyük şairi Kadı Burhanettin'in dışında Ali Şir Nevai ve Nesimi de bu nazım biçimini kullanmışlardır.
- **Tuyuğ=Rubai=Mani =** Bu üçünün ortak özelliği kafiye düzeninin aynı olması ve içeriklerinin aynı olmasıdır. (**ÖNEMLİ**)

MURABBA NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- ✓ En az 3 en çok 7 dördlükten oluşur.
- ✓ Her konuda yazılabilir. Özellikle övgü, yergi, dini ve öğretici konular işlenir.
- ✓ Kafiye düzeni: aaaa/bbba/ccca...'dir
- ✓ Son dördlükte şair mahlasını kullanır.
- ✓ En büyük şairi **Namık Kemal'dir.**

ŞARKI NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- Türklerin kullandığı ve Divan edebiyatına kazandırdığı bir nazım türüdür.
- Kafiye düzeni murabbayla aynıdır. aaaa/bbba/ccca veya abab/cccb/dddb
- Aşk ve sevgilinin güzelliği işlenir. Bestelenmek için yazılır.
- Üçüncü dizeye "miyan" denir.
- En az 3 en çok 7 dördlükten oluşur.
- En büyük şairi **Nedim**'dir. Lale devrinde gelişmeye başlamıştır.
- Halk edebiyatındaki koşma ve türküye benzer. Türkünün etkisiyle oluşturulduğu düşünülmektedir.
- Cumhuriyet döneminde ise, **neo-klasik Yahya Kemal** de şarkı nazım biçimini kullanmıştır.
- Her bendin sonunda tekrarlanan bir beyit vardır; bu beyite, nakarat denir.
- Bestelenmek üzere yazılmış murabbalar da şarkı olarak adlandırılır.

DİKKAT: Bir dördlüğün şarkı olabilmesi için 2. ve 4. dizelerinin nakarat olarak kullanılması gerekir.

NOT: Divan edebiyatında üçlü ya da daha çok mısralı bentlerden meydana gelmiş nazım şekillerinin genel adı **MUSAMMAT**'tır. Yani dört dizeden oluşan murabba, şarkı gibi biçimlerin; beş dizeden oluşan tahmis, taştir, tardiyye gibi biçimlerin ya da altı veya daha çok dizeden oluşan biçimlerin tümünün üst başlığı **MUSAMMAT**'tır.

TERKİB-İ BENT NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- ✓ Bentlerle kurulan bir nazım biçimidir.
- ✓ Her bent, sayısı 5-10 arasında değişen bendden oluşur. Bu bendlere hane denir ve bu haneler 5-19 beyit arasında değişir.
- ✓ Bendin son beytine "vasita beyti" denir. Terkib-i bentte vasita beyti her beytin sonunda değişir ve vasita beyti mutlaka kendi içinde uyaklı olur.
- ✓ Terkib-i bentlerde genellikle talihten ve hayattan şikâyetler, dini, tasavvufi, felsefi düşünceler anlatılmış, toplumsal yergi niteliğinde eleştirilere yer verilmiştir.
- ✓ Mersiye'ler (ölüm konusunu işleyen şiirler) genellikle bu nazım biçimiyle yazılmıştır.
- ✓ Baki'nin ünlü Kanuni Mersiyesi bu nazım biçimiyle yazılmıştır.
- ✓ Bu türün en önemli temsilcileri Bağdatlı Ruhi ve Ziya Paşa'dır.
- ✓ Ayrıca hiciv türünde yazılmış Terkib-i Bendler de vardır.

TERCİ-İ BENT NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- Biçim bakımından Terkib-i bente benzer; ancak vasita beyti her bendin sonunda değişmez ve aynen tekrarlanır.
- Konularında daha çok Tanrının gücü, evrenin sonsuzluğu, doğanın ve yaşamın karşıtlıkları vardır.
- En ünlüsü Ziya Paşa'nın yazdığı Terci-i bentlerdir.

UYARI:

Bir şairin, başka bir şairin çok beğendiği bir şiirini (konu, nazım biçimi, ölçü, uyak örgüsü bakımından) örnek olarak yazdığı şiirlere "nazire" denir. Fuzuli'nin "Leyla ile Mecnun" mesnevisi, Genceli Nizami'nin Leyla vü Mecnun'a naziredir.

TERBİ: Bir şairin bir gazelin her beytinin üstüne ölçü ve uyağa uymak koşuluyla başka bir şairin ikişer dizesinin eklenmesiyle oluşan murabba'dır. Eklenenlerin ölçüye ve uyağa uyma zorunluluğu vardır.

MUHAMMES NAZIM BİÇİMİNİN ÖZELLİKLERİ

- ✓ Beşer dizelik bentlerden oluşur.
- ✓ aaaa/bbba/ccca biçiminde uyaklanır.
- ✓ Muhammes'in başlıca türleri:

1. Tahmis:

Bir gazelin her beytinin üstüne, üçer dize eklenmesiyle oluşturulan muhammestir.

2. Taştir: (aaa)aa

Bir gazelin her beytinde iki dize arasına üçer dize eklenmesiyle oluşturulan muhammestir. a(aaa)a

3. Tardiye:

İlk bendin son dizesinin, diğer dizeleriyle uyaklı olmayan muhammestir.

DİVAN EDEBİYATI NAZIM TÜRLERİ

1. TEVHİT VE MÜNACÂT: Allah'a yapılan yakarışı ve yalvarışı anlatan şiirler olup Allah'ın birliğini ve yüceliğini anlatırlar.

TEVHİD: Allah'ın varlığını ve birliğini anlamasıdır.

MÜNACAAT: Allah'a yapılan yalvarış ve yakarış ifade eder.

Bu nazım türleri genellikle kaside nazım biçiminin içerisinde yer almaktadır.

2. NAAT: Hz. Muhammed'i övmek için yazılan şiirlere denir. Bunlar da daha çok kaside biçimiyle yazılmıştır.

3. MERSİYE: Bir kimsenin ölümü üzerine duyulan üzüntü ve acıyı anlatmak için yazılan şiirlerdir. Genellikle Terkib-i bent biçimiyle yazılmıştır. (Bu türün, Eski Türk Edebiyatı'ndaki adı sagu, Halk Edebiyatı'ndaki adı ise ağittir).

4. METHİYE: Bir kimseyi övmek için yazılan şiirlerdir. Bunlar da genellikle kaside biçiminde yazılmıştır.

5. HİCVİYE: Bir kimseyi yermek için yazılan şiirlerdir.

6. FAHRİYE: şairlerin kendilerini övmek amacıyla yazdıkları şiirlerdir.

DİVAN EDEBİYATINDA NESİR VE ÖZELLİKLERİ

- Nesir ihmal edilmiş bir türdür; çünkü nesir ürünleri edebi eser sayılmamış.
- Eserlerde paragraf kullanılmamış.
- Noktalama işaretleri kullanılmamış.
- Cümleler bağlaçlar kullanılarak çok uzatılmış.
- Nesir yazılarına "münşi", nesir yazmaya "inşa", nesir yazılarıyla oluşturulan eserlere "münşeât" denir.

DİVAN EDEBİYATINDA NESİR

1. Sade Nesir:

- Halkın konuştuğu dilden fazla uzaklaşmadan oluşturmuştur.
- Halk kitapları, Kuran, hadis açıklamaları yazılmış.
- En başarılı örneğini "**Kabusname**" adlı çevirisiyle **Mercimek Ahmet** vermiştir. (ÖNEMLİ)

2. Süslü Nesir:

- ❖ Bu nesir türünde şiirde olduğu gibi hüner göstermek amaçlanmıştır.
- ❖ Uzun cümlelerin, secilerin, sanatların olduğu nesirdir.
- ❖ Divan edebiyatında en başarılı örneğini 15.yy da "**Tazarrunname**" adlı eseriyle **Sinan Paşa** vermiştir. (ÖNEMLİ)
Veysi ve Nergisi'nin de eserleri bu türdedir.

3. Orta Nesir:

- Yer yer süslü nesre kaçmakla birlikte bir konuyu anlatma, öğretme amacı güder.
- Tarih, gezi, coğrafya ve din kitapları bu türde yazılmış.
- Evliya Çelebi, Kâtip Çelebi, Naima güzel örnekler vermiştir.

DİVAN EDEBİYATI AKIMLARI

TÜRKİ-İ BASİT:

- ✓ 14. ve 15. yy'larda şiirimizin Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamaların işgaline uğradığını, bunun sonucunda Türk şiir dilinin kimliğini kaybettiğini düşünen bazı sanatçıların bu duruma tepki göstermeleri sonucu ortaya çıkmış bir akımdır.
- ✓ Aydınlı Visali, Edirneli Nazmi, Tatavlı Mahremi adlı sanatçılar desteklemiştir.
- ✓ Hemen hemen öz Türkçe şiirler yazdılar.
- ✓ Yabancı sözcük ve tamlamaları şiire sokmadılar; ama biçim olarak Divan şiiri geleneğine bağlı kaldılar.
- ✓ Mazmunlar yerine halk dilindeki mecazları, deyim ve atasözlerini kullanmışlardır.
- ✓ Bu akım yaygınlık kazanmamış ve kısa sürede etkisini yitirmiştir.

MAHALLİLEŞME:

- İstanbul'un fethinden sonra "Necati" ile oluşmaya başlayan, 18yy'da Nedim'le zirveye ulaşan bir akımdır.
- Şiirde İstanbul şivesine ve İstanbul'a ait tüm özelliklere daha fazla yaklaşmak isteyen bir akımdır.
- Bu akım Halk edebiyatındaki âşık tarzı söyleyişle, şehirde gelişen halk dilinin ve Divan tarzı söyleyişin birleşmesinden oluşmuştur.
- Bu akımdan etkilenen sanatçılar hece ile türkü yazması bu akımdan etkilendiğini göstermektedir.
- Baki, Nedim, Enderunlu Vasıf en önemli temsilcileridir.

SEBK-İ HİNDİ

- 17. yüzyılda Hindistan'a seyahat eden İranlı şairlerin açtıkları yeni bir şiir akımıdır.
- Söz sanatlarını bir kenara bırakan bu sanatçılar, son derece kapalı bir anlatımı kullanmışlardır.
- Az sözle çok şey anlatmayı amaçlamışlardır.
- Mısrarlarda bir iç musiki oluşturan bu şairler, herkesçe bilinmeyen mazmunlar kullanarak geniş bir hayal gücü oluşturmaya çalışmışlardır.
- En önemli temsilcileri; Nefî, Neşati, Naili ve Şeyh Galip'tir.
- Batı edebiyatındaki sembolizm akımına benzer.

DİVAN EDEBİYATI NESİR TÜRLERİ (edebiyatokulu.com)

TEZKİRE:

- ✓ Ünlü kişilerin yaşam öykülerinin toplandığı eserlerdir, diğer ismi Şuara tezkireleridir.
- ✓ Türk edebiyatında ilk tezkire Ali Şir Nevai tarafından yazılan Mecalisü'n Nefais'tir.
- ✓ Anadolu sahasında yazılan ilk tezkire Sehi Bey'in yazdığı Heşt Behişt'tir.
- ✓ Tezkireler bugünkü biyografi türünün karşılığıdır.
- ✓ Bu türün Halk edebiyatındaki karşılığına ise Cönk denir.

ÜNLÜ TEZKİRELER (ÖNEMLİ)

- Ali Şir Nevai – Mecalisü'n Nefâis
- Âşık Çelebi – Meşairu'ş-Şuara
- Hasan Çelebi – Tezkiretü'ş – Şuara
- Ahdi – Gülşen-i Şuara
- Sehi Bey – Heşt Behişt
- Latifi – Latifi Tezkiresi – Tabsıratü'n Nuzama

SEFARETNAME:

- Yurtdışına gönderilen elçilerin gittikleri yerleri anlattığı eserlerdir.
- Sefir, elçi anlamına gelmektedir.
- En ünlü sefaretname Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet'in yazdığı Paris Sefaretnamesi'dir.

SİYASETNAME:

- Devlet adamlarına yöneticilikle ilgili bilgi veren, ideal devlet düzenini anlatan eserlerdir.
- İlk siyasetnamemiz Yusuf Has Hacip'in "**Kutadgu Bilig**" adlı eseridir.
- En ünlüsü ise Nizamülmülk'ün yazdığı eserdir.

SEYAHATNAME:

- Gezilip görülen yerlerin anlatıldığı eserlerdir.
- Günümüzün gezi yazılarıdır.
- Seydi Ali Reis'in "Miratü'l Memalik"
Evliya Çelebi'nin "Seyahatname"si türün önemli örnekleridir.
- Seyahatnameler belge niteliği taşımaktadırlar.

Seydi Ali Reis – Mir'atül Memâlik
Evliya Çelebi – Seyahatname
Nâbi – Tuhfetü'l Haremeyn
Keçizade İzzet Molla – Mihnet Keşan

MÜNŞEAT

- Mensur olarak yazılmış yazıların ya da mektupların toplandığı eserlerdir.
- Divan edebiyatında şairlerin mektuplardan oluşan münşeâtleri vardır.
- Divan edebiyatında Fuzulî'nin 16. Yüzyılda yazdığı "Şikâyetname" adlı eseri ünlü bir mektuptur.
- Veysi ve Nergisi de bu türde eserleri vardır.

En önemli münşeâtler:

Münşeât-ı Fuzuli
Münşeât-ı Kani

SİYER:

- ✓ Peygamberimizin hayatını anlatan eserlerdir.
- ✓ Manzum veya mensur şekilde yazılabilir.
- ✓ Türk edebiyatında oldukça başarılı örnekleri vardır.
- ✓ Bu türün en önemli eseri; Siyer-i Veysi adlı eserdir.

HİLYE:

- Hz. Peygamber'in fiziki ve ruhi özelliklerini anlatan eserlerdir.
- Manzum ve mensur şekilde yazılabilir.

SURNAME:

- Bu eserlerde şehzadelerin sünnet ve düğün törenleri anlatılır.
- Manzum ve mensur türde yazılabilir.
- En önemlisi; Vehbi'nin yazdığı Surname-i Vehbi'dir.

ŞEHRENGİZ:

Herhangi bir şehir ve şehrin güzelliklerinden söz eden şiirlerdir.

Daha çok mesnevi türünde görülen bu nazım biçimi sadece Türk edebiyatında görülmektedir.

GAZAVATNAME: Din uğruna yapılan savaşları (gaza) anlatır.

MENAKIBNAME: Evliyaların ve din büyüklerinin hayatı anlatılır.

MİRACNAME: Hz. Peygamber'in Mirac'a çıkışını anlatan şiirlerdir. Daha çok kaside nazım şekliyle yazılır.

SAKİNAME: İçki ve içki âleminin övüldüğü şiirlerdir. Tasavvufi anlamda kullanılan saki nameler de vardır.

PENDNAME: Öğüt vermek amacıyla yazılmış didaktik (öğretici) eserlerdir. En ünlüsü Güvahi'nin yazdığı Pendname'dir.

TEHZİL: Nazirenin şaka ve alay yolu ile yazılan türüdür. Tehzilde ciddi bir esere şaka ve alay maksadıyla, aynı vezin ve kafiyeyle nazire yazılır.

NAZİRE: Bir şairin herhangi bir şiirin aynı vezin ve kafiyeyle başka bir şair tarafından benzerinin yazılmasına "nazire" denmektedir. Nazire yazmaya "tanzir" denir. **(UNUTMA)**

<http://edebiyatokulu.com/>